СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 145. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 9-го липня 1942. No. 145. Jersey City, N. J., Thursday, July 9, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

Американська Армія й Фльота Запевняють Китай про Свою Допомогу

ВАШИНГТОН. — Перший денний приказ, виданий департаментом війни й департаментом фльоти від 7. грудня, дає спеціяльне признання китайцям за їх опір проти японської аґресії й заручає Китаєві всяку допомогу, аби „прогнати кожну ворожу стопу з китайської землі".

Приказ видано було видимо в пяту річницю наїзду Японії на Китай. Китайський уряд рішився негайно розіслати по всему Китаю американську заяву.

Советська преса присвячує широкі передовиці річниці японського наїзду.

АМЕРИКА ВСТАНОВЛЯЄ КОМАНДАНТА ДЛЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ В ЕВРОПІ

ВАШИНГТОН. — Президент іменував ґенерала Карла Спаца комендантом американських повітряних сил в Европі. Він буде підлягати ґенералові Двайтові Eйсенговерові, командантові всіх американських сил на европейськім воєннім театрі.

Це іменування вважають загально за признаку зросту американської повітряної сили на британських островах.

Ґенерал Спац був летуном ще в першу світову війну й відзначився в ній на західному фронті, де він зістрілив трьох німецьких летунів і добув собі хрест заслуги за відвагу. Він уже находиться в Лондоні й негайно по своїй номінації перебрав командування над усіми американськими летунами в Европі.

КОНГРЕС УХВАЛЮЄ ПЕРЕХОДОВІ ФОНДИ ДЛЯ РІЛЬНИЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ.

ВАШИНГТОН. — Не вирішуючи зовсім спору між сенатом і палатою репрезентантів за ціну продажу надвишки збіжа й кукурузи в руках уряду, конґрес ухвалив переходовий закон, даючи ним департаментові рільництва фонди на ведення урядування через липень.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ МОЖЛИВІСТЬ АВТОВИХ КОЛ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив на пресовій конференції, що на випадок, якби воєнна ситуація не поправлялася, уряд буде заставлений зареквірувати (зажадати передачі собі) всі автомобілеві ґумові опони.

Президент рівночасно не заявив, що уряд на такий крок ще не рішився; колиб однак до того прийшло, президент не має сумніву, що громадяни зроблять усе можливе для врятування Злучених Держав від перемоги держав Осі.

ВСЕСТОРОННІ ЗАХОДИ ПРИСПІШИТИ ДОПЛИВ ҐАЗОЛІНИ.

ВАШИНҐТОН. — З трох різних сторін почато заходи для зарядження недостачі ґазоліни в східних стейтах. Секретар Ікес як координатор нафти зажадав від ради воєнної продукції потвердити переміщення лінії нафтових рур коштом 30 міліонів долярів, котра доставить до східного побережа 200,-000 бочок нафти денно. „Дефенс Плент Корпорейшен" уже згодилася закупити тексаську нафтову рурову лінію й перекласти її почерез Флориду. Рівночасно департамент війни й департамент фльоти видали заклик до мотористів на східному побережу здержуватися від усяких непотрібних їзд автом, аби в цей спосіб ощадити ґазоліну для вжитку воєнних робітників.

ЧОГО НЕДОСТАЄ? НЕ ҐУМИ, ВИШКОЛЕНИХ УМІВ, — КАЖЕ ЗВІСНА ВИХОВНИЦЯ.

НЮ ЙОРК. — На вечірку студенток літніх курсів місцевої колеґії Бернарда заявила деканка колеґії Верджінія Ґилдерслів, що найповажнішою недостачею в цю війну є не недостача ґуми, а недостача вишколених умів. Ця недостача така серіозна, — говорила вона, — що ми мусимо вести літні курси для вишколу можливо найбільшого числа умів.

ПОТЯГАЮТЬ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ 29 ЛІДЕРІВ БУНДУ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів у місцевому федеральному суді постановила постановила поставити на суд 29 лідерів Німецько-Американського Бунду як аґентів і оруддя Гітлерівської Німеччини. Рівночасно федеральна прокураторія жадає відкликання американського громадянства 27 членів Бунду, між ними й Фріца Куна, бувшого вождя Бунду, що тепер находиться в стейтовій вязниці.

Федеральний прокуратор Кореа закидає Бундові, що він усе трактує американців німецького роду як спеціяльних громадян, інакших від решти американців, та домагається для них різних прав, наприклад звільнення від військової служби. При тому Бунд закривав свій справжній характер, представляючи себе наскрізь демократичною й американською організацією. Обороняючи всюди інтереси Райху, Бунд малював себе як оборонця американської конституції та називав себе „боєвою організацією вільних американців".

ВЕЛИКАНСЬКА „РЕЛІ" ДЛЯ U.S.O. В БРУКЛИНІ.

НЮ ЙОРК. — Під ратушем нюйорської дільниці Бруклина відбулася в вівторок у полудне велика „релі" для Обєднаних Службових Орґанізацій. Промовляли посадник міста Ла Ґвардія й президент бора Джан Кешмор, закликаючи до жертв на U.S.O. всіх, що не можуть служити в боєвих рядах. Американський Леґіон навіть влаштував з того приводу параду. Жінки з жіночого відділу Леґіону продавали для U.S.O. квіти.

МЕКСИКО ПОЧИНАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ ДЕРЖАВ ОСІ

ТАМПІКО (Мексико). — Ґенерал Анаклето Ґереро, військовий командант цеї округи, заявив, що в минулу неділю мексиканські літаки атакували підводний човен держав Осі в Мексиканському заливі, 30 миль на північ від Тампіка. Один американський бомбовик, набутий мексиканським урядом, скинув бомби в море дуже близько підводного човна.

АРҐЕНТИНА ЙДЕ НА УСТУПСТВА НІМЕЧЧИНІ

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинське міністерство фльоти приказало арґентинським торговельним кораблям уникати східних американських портів, котрі є обняті німецьким блокаційним приказом. Зате арґентинські кораблі мають запливати до портів в американській частині Мексиканського заливу. Уряд пояснює цей приказ як бажання вгодити й Німеччині й Злученим Державам; мовляв, німецький уряд хотів дозволити арґентинським кораблям від'їздити в бльоковану стрефу, але арґентинський уряд боявся, що такий зїзд Обєднані Держави візьмуть за доказ арґентинсько-німецької кооперації. Зарядження арґентинського уряду все таки викликало негодування не лише в урядах Обєднаних Держав, але й в ліберальних другах Арґентини.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР НАЗИВАЄ КОРОЛЯ СПРАВЖНІМ БРАНЦЕМ

НЮ ЙОРК. — Губерт Пієрльот, премієр міністрів бельґійського уряду на вигнанні, заявив тут на пресовій конференції, що бельґійський король Леопольд є справді бранцем у руках німецької окупаційної влади. Це становище різниться подекуди від колишнього різко осудливого становища уряду на еміграції [illegible]. Премієр підчеркнув при тому, що бельґійський народ далі ворожий німецькому урядові й бореться проти окупації всіми способами.

Німці Кажуть, що Вороніж в Їх Руках

БЕРЛІН (через радіо). — Німецькі офіційні звідомлення подають, що важний залізничий вузол, котрий сполучує Москву з Ростовом, здобутий німецькими військами. Вороніж є теж дуже важним советським промисловим центром. Він начисляв 327,000 людей. (Советські звідомлення перечать тим вісткам, подаючи, що бої ведуться перед Вороніжем і що Вороніж з полудневого боку поважно загрожений). Німецькі звідомлення також кажуть, що на Україні розвинулась загальна німецька офензива, в якій бере участь дуже велика скількість німецького війська. Ще ніколи в історії не скупчувано стільки війська на одній такій території, кажуть німецькі радія.

ЗАСТІЙ В БИТВІ ЗА ЄГИПЕТ

КАЇРО. — Обі сторони біля Ель Алямейн послабили свої атаки і стараються в першу черґу винищити можливо як найбільше противної артилерії, заки пустять до бою повзи і піхоту. Артилерія нищить повзи, а тепер кожна сторона звертає велику увагу на втрати. Німці зо свойого боку гарячково приготовляються до черґового наступу. Їхні механіки стараються якнайскорше направити ушкоджені повзи, а їхне постачання старається найбільше доставити амуніції, ґазоліни, харчів та води. Всі ці матеріяли є однакової ваги і брак котрого небудь з них може перерішити цю дуже важну битву. — В Єгипті тепер панує страшна спека, пересічно по 120 ступнів Фаренгайта. Розпечений пісок, несений гарячим вітром, засипує воякам очі. Вояки мусять боротись не лише з ворожою зброєю, але й з елементарними природними силами. Маршал Ромель вичікує з Европи скріплень. Ті скріплення йдуть йому на поміч, але британські і американські літаки мало допускають на місце призначення.

ВІЙНА ПІД ПАЛЬМАМИ. — Рання патруля британської інфантерії заскакує ворога коло Мерза Матруг, важної пустинної твердині в Єгипті, що її недавно захопив маршал Ромель.

НІМЕЦЬКІ ПОГОЛОСКИ ПРО ЗНИЩЕНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНВОЙ

БЕРЛІН (через радіо). — Німецькі радієві стації подають вістки, що німецькі субмарини і літаки знищили великий американський конвой, котрий віз ріжні воєнні продукти до советського порту Мурманська. Той конвой складався з 30 кораблів, з котрих, за німецькими інформаціями, аж 28 було затоплено. Це найбільше знищення конвою в теперішній війні, кажуть німецькі кола. Разом з кораблями, кажуть вони далі, пішло на дно 250,000 тон цінного воєнного матеріялу. Також затоплено при тім один американський кружляк. (Американські офіційні кола не потвердили цих вісток)

НОВА ПРОТИЛЕТУНСЬКА ЗБРОЯ.

ЛОНДОН. — Анґлійські ґазети подали про нову протилетунську зброю, яку тепер загально уживають британські кораблі. Та зброя, це ракета, яку вистрілює корабельна залога в сторону літака. Вгорі ракета тріскає і випускає з себе тоненькі і довгі дроти, які, колибаються в повітрі на парашуті. Літак, замотавшись в ті дроти, мусить впасти. Ворожі летуни, бачучи ті ракети, звичайно стараються їх здалека оминати, а при тім вони не можуть поцілювати корабля. Та зброя в практиці показалась дуже доцільною. Вона має ту перевагу над вибуховими стрільнами, що вибухове стрільно ділає лише впродовж дуже короткого часу, а ракета з дродами ділає довго. Багато випущених таких ракет творять над кораблем досить певну ослону. Анґлійські ґазети водночас зазначують, що ця протилетунська зброя, це не є та зброя, про котру була недавно мова. Інформацій про ту другу тайну зброю не подано: Уряд здержав їх в останній хвилині.

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ПРО ЖІНОЧІ СТРОЇ.

ВАТИКАН (через радіо). — Католицька церква в своїм орґані „Обсерваторе Романо" помістила інструкції заряду Католицької Церкви відносно одежі, котру повинні носити жінки, коли приходять до домів молитви. Та одежа повинна бути скромна. Коли жінки можуть мати панчохи, повинні їх носити. Але коли жінка за бідна, щоб купити собі панчохи, вона може прийти до церкви без панчіх. Зате решта її одежі повинна відбивати скромність. Суконки не повинні бути закороткі. Також рукави не повинні бути за короткі.

БРИТІЙСЬКІ ПРИГОТУВАННЯ НА БЛИЗЬКІМ СХОДІ.

БАҐДАД. — Журналісти з Близького Сходу в границях дозволених цензурою доносять, що британці на Близькім Сході, зокрема на шляху з Гайфи до Баґдаду, будують дуже сильні укріплення. На цім просторі існує велика і незносна пустеля. Через неї веде лише одинокий шлях. І на тім шляху армія Держав Осі, якщоб колинебудь туди дісталась, зазнає великих несподіванок. Той шлях так уфортифікований, що вимагатиме надлюдських зусиль і жертв, щоб його здобути. Той шлях веде до іракських нафтових піль, куди саме Держави Осі зміряють.

НІМЦІ БЕРУТЬ ЖИДІВ ДО ВІЙСЬКА.

КАЇРО. — В британський полон попало двох німецьких вояків, жидівського походження. Вони заявили, що німецькі власти змінили свою дотеперішню політику і від певного часу затягають до німецької армії та до фронтової служби також осіб жидівського походження.

ДАНІЯ ПІД ОКУПАЦІЄЮ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецька окупаційна влада загрозила широкими переслідуваннями данських жидів, коли одна данська ґазета не усуне свойого завідателя Кона, що є жидівського походження. Кон відмовився в тій ґазеті помістити оголошення про смерть данського „квізлінґа", що згинув на східнім фронті борячись разом з німцями. Кон остаточно сам уступив, побоюючись, що через нього потерплять всі жиди в Данії. Данці тепер засмучені хворобою свойого короля. Вони припускають, що коли король помре, то німці загострять свій режім в Данії, почуваючись більше незобовязаними до своїх обіцянок, даних данському королеві.

ЗАГРОЗА ГОЛОДУ В ЕВРОПІ.

БЕРН. — Цього року жнива в Европі будуть дуже бідні. На самій території „більшої Німеччини" збір пшениці буде на одну третину менший, ніж в нормальних роках. Причиною цього є це, що цього року була дуже холодна зима, яка виморозила два і пів міліона гектарів збіжжя. Деякі краї, як ось Греція, котра вже тепер дуже голодує, з острахом дивляться в будуче. Загрожені голодом краї дивляться з надією на Міжнародний Червоний Хрест і очікують від нього ратунку.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЯТЬ КОНТИНЕНТІВ -- ОДИН ФРОНТ

Американський генерал МекАртур, що є начальником всіх військ Обєднаних Держав на південно-західному секторі Тихого океану, доносить зо своєї кватири в Австралії свої обчислення про досяги летунських операцій проти японського летництва. Попереднього дня прийшла була з Китаю вістка про організацію американських летунів, що будуть воювати проти японців у Китаю. На другий день прийшло звідомлення зо Західної Пустині в Африці, що там появилися американські відділи повзів та що вони розбили вже 9 націстичних панцирних машин.

Коли додати до цих донесень ще давніші донесення про приявність американських вояків в Англії й Північній Ірляндії, то з цих донесень дістанемо підсумок, що американські війська находяться тепер просто на кожному континенті світа: не лише в „Новому Світі", в Америці й в Австралії, але й в кожній частині „Старого Світу": в Европі, Азії й Африці. Американські летуни й літаки й американські панцирні авта є вже відомою появою на всіх просто фронтах; одинокий виїмок становив би хіба російський фронт, але недавно були вістки, з котрих можна вносити, що й на той фронт їздили американські летуни з допомогою.

Очевидно, не на вакаційну забаву поїхали американські летуни й панцирні авта на всі чотири сторони світа. Ні навіть на мирні маневри. Поїхали на завзяту, безоглядну, безпощадну боротьбу. Воюють проти всіх ворогів: німців, італійців і японців та їх менших і більших союзників. Воюють проти них усюди, де їх можуть дістати. Якщо їх ще десь нема, то хіба тому, що місцева сила їх приявности там собі не бажає.

Виглядало би це розпорошенням воєнних сил. Такі думки навіть підпускають американському населенні ті, що їм залежить на розбитті американського народу. Підшіптують йому, що американські війська повинні бути задержані на американському суходолі, а американські воєнні кораблі мають бути вжиті лише для оборони американських берегів.

Та американський уряд своєю висилкою збройних сил до кожної частини світу показує, як він розуміє теперішню війну. Вся ця війна це одна цілість. Ворогів ми маємо властиво одного, дарма що він тут німець, там японець, ще інде італієць, ще інде мадяр, чи болгарин, чи хорват. Шкода, завдана комунебудь з них, є шкодою ворогові. Прислуга, зроблена котрому небудь з них, це прислуга ворогові. Поразка на котромунебудь фронті для військ котроїнебудь з Обєднаних Держав це поразка нашої сторони.

Словом, в цій війні є лише один фронт, дарма що він розкинений по всіх континентах світа і по різних закутинах землі. Є лише дві сторони в цій війні: хто нам не є приятелем, цей нам є ворогом.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНЦІ -- МОЛОДА ЧИ СТАРА НАЦІЯ?

Відчуження заокеанських українців від українського культурного життя останніх десяток літ.

Прибувши до Америки саме перед вибухом теперішньої війни я зразу відчув значне відчуження нашого заокеанського громадянства від культурного життя українського народу в останніх двох десятках літ в Европі. Громадські діячі, що посивіли в праці за океаном, прибули тут або ще перед першою світовою війною або зараз по упадку Української Держави (1917-1921) тому звичайно склонні думати, що по їх відході прийшло лихоліття тай там на рідних землях нічо замітного не могло статися, та що культурне життя українського народу було там таке, як перед першою світовою війною.

Національно свідомі українські маси в Америці здебільша виховані на однотомовій історії М. Грушевського безперечно найбільшого до нині українського історика. Книжка та написана ще перед світовою війною була перевидана в Канаді і має вже більше 26 літ, теж не могла інформувати загалу про новіщу українську культуру. Бо навіть твір найбільше ґеніяльного історика по такім часі мусить бути в дечім перестарілий супроти нового поступу науки. А той поступ української науки та взагалі культури мимо важкого лихоліття був великанський.

Молодше покоління виховане в Америці та українська культура.

Куди прикріша справа з молодшим поколінням українського походження вихованого в Америці, навіть коли воно інтересується українською культурою. Я запримітив доволі непотішне явище у декого, а саме охоту пізнавати українську культуру не з джерел першої руки, себто з українських творів, тільки з різних принагідних видань англійською мовою і тільки їх уважати за авторитетні навіть в українських справах, дарма що ніякої культури ніхто не пізнав, коли не запізнався з творами писаними авторами того народу, якого культуру хоче студіювати.

В додатку тут ще одна велика небезпека, що неукраїнські видання про Україну, хочби з під пера автора найбільше прихильного українському народові, аж надто часто передають погляди російських або польських авторів, якими вони покористовувалися. Не диво проте, що й у виданнях американсько-українського покоління то тут то там прокрадаються думки однодушно відкинені українською наукою.

Я ані в думці не маю наміру робити з тої причини якінебудь закиди американсько-українським виданням або їх видавцям; навпаки я з правдивим сентиментом беру їх до руки як доказ доброї волі пізнати культуру своїх батьків та зробити щось, щоб її пізнали неукраїнські люди. Коли про це говорю, то тільки тому, що я бажав би, щоб і в їх видання в найліпшій вірі не прокрадалися промахи як на приклад такий, що побіч других слявянських народів істнують також якісь „Карпаторошіен" або що твори Стефаника це прямо „душевна отруя", що в них не має настрою до життя та життевої тугости, дарма, що по думці українських літературознавців ніхто так по майстерськи не умів потрафити змалювати сильну душу українського мужика як Стефаник. Душевній силі українського мужика треба єдино завдячити, що мимо різних лихоліть український нарід не стратив до нині своєї індивідуальности та своєї богатої території, але зберіг їх по нинішній день для українського народу.

Що мене склонило написати оці стрічки?

Написати оці стрічки склонило мене бажання справити знов один помилковий погляд, напечатаний в однім українськім виданню в англійській мові, що немов то „українська нація є релятивно молодою нацією" та що вона повстала докладно 1648. року з переселенців у Подніпровя, які створили українську козацьку републику зі столицею запоріжською Січю.

Поминаю такі історичні недокладности, що немов колинебудь Січ була столицею козацької републики, натомість спинюся на основнім питанню української культури про повстання української нації. До речи є це питання вже дуже основно розроблене українською наукою по світовій війні.

Українська наука про початок української нації.

Чотиролітне істнування Української Держави серед доволі траґічних умовин, викликаних чужими та своїми, не лишилося безплодним й для української історичної науки. По війні зачалися основні історичні студії над історією українського державництва та над внутрішним ладом в українських державах різних часів. По війні скристалізувалася навіть нова українська наука, знана звичайно тільки у державних народів історія українського права. Українські соціольоґи та історики розробили теж проблему нації та зокрема повстання української нації.

Це останне питання було предметом цікавої наукової полеміки в рр. 1930-1932, в якій брало участь біля десятка науковців. Питання, коли повстала українська нація, було теж темою дуже живої дискусії вчених різних народів на VII. Всесвітнім Конґресі Істориків (1933). Дискусію викликав реферат проф. М. Кордуби на тему: „Коли повстала Українська Нація", напечатаний по конґресі Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові у французькій мові.

В результаті, і на підставі основних заложень проф. М. Грушевського, і на підставі розслідів молодших українських вчених, ця проблема для української науки нині вирішена. Не має одначе ні одного українського науковця, що твердив би, що українська нація молода та що повстала аж 1648. року зі збігців у долішне Подніпровя.

Два поняття слова „нація".

Слово нація має нині у світі двояке значчіння. **В Америці та в Західній Европі під словом „нація — нейшен" розуміють усіх горожан держави, тому й національність „нешинеліті" означає тут то саме, що в українській мові державна приналежність.** Є це, що так скажу, державно-правне розуміння слова нація. Таке розуміння слова нація цілком природне там, де держава є одноплемінна або на територіях, де з найрізнородніших елементів твориться щось нове — молода нація, як на приклад в цілій Америці.

Зовсім інше значіння має слово нація в Середущій та Східній Европі, де живуть народи зі старим історичним минулим нерідко у державі сусіда-завойовника. Богато там теж малих чи більших народів, що раз чи більше разів в історії мали вже свої держави та їх стратили, отже були вже націями в американському розумінню, а потім ними перестали бути, як чехи, поляки, хорвати, українці та інші. Річ природна, що, стративши свою

(Докінчення на стороні 3-тій)

ВИСОКІ ІДЕАЛИ В РОЗУМІННІ ПОЛЯКІВ

Каже українська пословиця, що дехто бачить чуже під лісом, а не бачить свого під носом. Таке можна сказати про поляків типу Іґнацого Матушевского. В своїх аналітичних статтях в „Новим Свяцє" він висказує не одну правду на адресу англійців. Виявляє їхні помилки. Але водночас не добачає своїх власних помилок, які куди більші від англійських.

В циклю стать „Африканські правди" він дорікає Анґлії, що не вміла навіяти свойого вояка запалом і вірою в ідеали, бо ті ідеали представляла тому воякови в захмареній, спантеличеній формі. Анґлійські політики говорили і говорять анґлійському воякови, що по війні Анґлія не втручатисьме до справ сходу Европи, а залишать його Советам. А водночас, шлють на цей схід свої найпотрібніші воєнні матеріяли, а навіть кажуть свойому воякови класти за нього життя. Як цей вояк має класти своє життя за ту сферу, яка заздалегідь виключена з впливів його батьківщини? Резиґнуючи з тих сфер, каже Матушевскі, анґлійські державні мужі типу Ідена і сера Страфорда Криппса, потверджують поголоски німецької пропаґанди, що британський вояк бореться за Ґданськ, чи за Совети. Також пантеличать ті державні мужі свойого вояка тим, що раз таврують деспотизм, як ось у Німеччині, а раз славословлять його, як ось у Советах.

І. Матушевскі розцінює ту війну, як війну за панування над світом. Він говорить: „Теперішна війна є війна за панування над світом. Такий є змисл цеї війни — незалежний вже в тій хвилі від нічиєї волі — бо виринув він із зудару двох противних воль. Це є війна за панування над світом одної з культур, одної з етик. Світ занадто зрісся в цілість, щоб могли існувати побіч себе противні культури. Анґлія не могла вдержати своєї позиції, коли німці почали насилувати фундамент, на котрім та позиція була оперта. Вступлення Анґлії до війни потверджує неможливість вспівжиття в нинішнім тіснім світі форм збірного життя, опертого на відмінних етичних заложеннях".

Гарно сказано. Але погляньмо на поступовання поляків в періоді поміж двома війнами. Важко припустити, щоби п. Матушевскі не знав, що Польща дала тодішній Антанті всі запевнення, що українці й інші меншости дістануть в границях польської держави всі автономні права, потрібні для їхнього національного розвитку. Ті запевнення вона поламала. П. Матушевскі мусить памятати, що це польський режім — той сам до котрого він належав — устами міністра Бека на терені Ліґи Націй перед вибухом цеї війни домагався, щоб справу національних меншин Польщі уважано виключно польською справою, з якої польський уряд не потребує перед Ліґою Націй здавати звіту. Внаслідок хвилево вигідної для Польщі міжнародньої конюнктури Польща добилась цього від Ліґи Націй. Відай Матушевскому відомий факт, що польська армія Галера була післана Польщі для боротьби з большевиками, а не для боротьби з Західньою Українською Републикою. А до чого вона була вжита? Знає добре п. Матушевскі про „бунт Желіґовського" і про захоплення Заользя від Чехословаччини з боку Польщі й до того тим її режімом за якого п. Матушевскі ще й нині побивається.

Все це були явні і брутальні випадки насильства, валення фундаменту, на котрім опиралась британська закордонна політика. Все це були прояви тої „етики", яка не могла разом існувати побіч другої етики, за котру нині боряться демократичні народи. І якщо п. Матушевскі та йому подібні — а їх є багато — бажають справді цей будучий світ поставити на іншій етиці, на інших засадах, на засадах справедливости для кожнього — бо засад, як це він стверджує, не вільно зраджувати — то тоді польські імперіялісти і шовіністи мусять почати реформувати світ починаючи від себе самих. Треба самим вдаритись в груди і сказати: „Ми сами підкопували той світ, котрий для нас був добрий і щедрий. Ми підкопували заграничну політику Британії, й довели до розхитання світової рівноваги. Ми топтали великодушні світові засади і ідеали, хоч ми сами прийшли до життя силою тих ідеалів. Ми були деспоти для інших, хоч для себе ми бажали свободи і волі. Відтепер ми будемо інакші. Ми тавруємо свої неетичні, себелюбні, загарбницькі пориви, здушуємо їх нещадно, а водночас домагаємось такої зміни серед усіх інших народів".

Якдовго поляки в той спосіб не поступлять, то всі їхні скиглiння за справедливість і волю нагадують сльози крокодиля: „Ах, яка шкода і яка несправедливість, що жертва вирвалась з зубів! Яке смашне її мясо! як гарно вона могла повандрувати до шлунка!"

Високими кличами не можна торгувати. Цього не дозволяє дійсна етика, за яку боряться нині світові демократії, а яку так брутально потоптав Гітлер. Польський режім, зокрема Пілсудського, також в брутальний спосіб доптав оту справжню етику. Цей режім був диктаторський і тоталітарний. Коли британський вояк пантеличиться, що британські політики таврують німецький деспотизм, а вихваляють советський — він не менше пантеличиться словами Матушевских, котрі той польський режім називають „справедливим" і „демократичним". Таке говорити, це глум над високими засадами. Такі слова викликують цинізм серед вояка і він дійсно починає застановлятись: „За що властиво йому своє життя віддавати?" Цинізм, розбій, брехливість Гітлера, можна побороти не — більш безстидним

(Докінчення на стороні 3-тій)

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

33)

— Алла! Алла! Алла! — заголосила орда, пускаючи у козаків дощем стріл.

Але запорожці й це ворухнулись, бо Сірко зоставив у себе тільки панцирних, у дротяних панцирях попід контушами, і татарські стріли не то що не дошкулили їх, а майже й не вкололи, ні трошечки не вдряпнули. За теж запорожці дали себе добре знати; кожний намітив із свого мушкета по ворогу — і разом не одна сотня бритих голов полягла на місци.

Не раз і не два кидалась орда на живі окопи і бриті голови валялись по полю вже не сотнями, а тисячами... Чотири тисячі трупів татарських — розказує літописець — полягло вже у поли, а Запорожці ні на малу пядень не подались назад.

Селем-Гірей велів відступити на мушкетний перестріл. Йому думалось, що Аллах не наверпув ще на його милостивого ока.

— Алла! Алла! Алла! — радісно заалалакала орда у задніх рядах. — Аллах керим! Аллах акбер!

Г було з чого радіти. На поміч їм рушила друга орда: то сам Аллах посилав на „урус-шайтанів" своїх делібашів.

Але то не були Аллахові делібаші: то йшли Запорожці, ті самі, що — як каже літописець — „нещадно струснули увесь Крим.

Грицько Пелех і інші отамани-ватаги, довідавшись від татарського язика, котрого десь злапали козаки, що хан потяг з військом-ордою як раз арбатського перелазу, де засів сам „батько" з панцирними лицарями, мерщій повернули своє військо з ясиром і здобичю трохи на бік, зоставили там під охороною деякої сотні-другої козаків той ясир і здобич, а самі, розпустивши татарські знамена, що забрали у Бахчисараї, ринулись за ханською ордою, буцім то й вони — орда.

Але Сірко добре бачив, що то не орда, а йогож молодці-січовики.

— На коні, дітки! На коні, панове-молодці! — крикнув він. — То наші браття йдуть... Ускочила орда межи молот і ковало! Рушайте, дітки!

Як яструби на шпаків понеслись козаки на татарву. Орда не вдержала і кинулась у розтіч по степу, посилаючи назад через ліве плече свої пернаті стріли. А там, у тому рідному їх степу, вже вигляда-ла їх смерть неминуча. Селим-Гірей і його орда скоро побачили, що то Аллах не поміч свому людови посилає, а смерть...

Ще кілька тисяч орди полягло на рідному полі та кілька тисяч у полон ускочило. Не піймали тільки самого хана, бо під ним був кінь, подарунок падишаха, кінь, пращур котрого, кажуть, возив на собі самого пророка Магомета.

Тогож дня усе козацьке військо, забравши свою здобич і тринадцять тисяч ясиру, пройшло арбатський перелаз і стало у степу коней попасти і самому їжею та спочинком трохи підкріпитися.

Тут Сірко велів козакам наварити як мога більше каші, так, щоб цієї козацької страви стало й для усього ясиру.

Нагодувавши ясир, Сірко звелів козакам розділити його на двоє: осібно хрещених і осібно нехрещених бусурман, і бусурман звелів зараз, як звичайно, перевязати, а до хрещених, котрих було сім тисяч, козацький батько повів таку річ:

— Слухайте, хрещені! Хто з вас хоче ідіть з нами у мир хрещений, у край веселий, на тихі води, на ясні зорі, до городів християнських; а хто не хоче, вертайтеся у Крим.

Хрещені і ті, яких хрещені матери привели вже у Крим і котрих звали „тумами", теж розділились самі на двоє: чотири тисячі з них захотіли вернутись до дому, до рідної родини... А три тисячі — то все були молодиці, дівчатка-підліточки і діти — і ні одного козака або хлопця — ті захотіли вернутись у Крим... Гай-гай! За щож їм, бідним, докоряти тим Кримом нехрещеним! за що? У тієї молодиці може дитя там зосталося; хоч воно й татарча нехрещене, алеж воно її дитинка, під її серцем зародилося, на її ж лоні вигодувалося. У другої молодички хоч і діток там нема, але до серця її може припав який чорнявий та карокий Ахмет або Селим, чи вже привикла вона у мурзи в гаремі до „розкоші турецької", до „ласомства нещасного"... Та й дівчаткам-підліточкам може декотрим з них упали в око які очи карі, брови чорні, та постать молодецька... За щож і їм докоряти тією землею бусурманською!...

Сірко пустив їх, здавалось, без докору... Але...

Він думав, він ще мав надію, що може вони ще й вернуться. Так ні! Не вернулися! Довго стояв Сірко на високій степовій могилі, довго дивився у слід їм...

— Вернуться, чи не вернуться? Хоч чи не оглянуться?

Ні! і не оглянулись... Так і зникли по край степу широкого...

Довго стояв на могилі Сірко, довго думав, довго міркував з собою:

— Чи гріх, чи не гріх? На моїй душі гріх лежатиме? А Україна-ненька? Нежеж і їх діти шарпатимуть матір нашу? Ні! не бувати цьому, не бувати! Нехай на моїй душі та камінюка лежатиме до спокути... Спокутую!

Він повернув коня і вернувся до свого стану.

(Дальше буде)

Що Кажуть Визначні Люди Про U. S. O.

Начальний командант усіх збройних сил Америки.

Президент Рузвелт заявив зприводу кампанії U. S. O.:

„Не самі машини виграють цю війну.

„Ми обіцяли врочисто давати нашим воякам обєднано, без скупости, без перерви й негайно, щораз більше гармат, повзів, літаків і кораблів.

„Ми додержимо цеї обіцянки, і ще одної обіцянки — що ми захо0ваемо для них, деб вони не були, і без огляду на їх національність, віру чи барву шкіри, моральні й духовні вартости демократичних ідеалів і свобід, за які ми тепер воюємо.

„Тому, що U. S. O. обєднано присвячується цій високій ціллі, і тому, що ця висока ціль є жизненною частиною завдання виграти цю війну, кожний повинен дати радо, щедро й негайно піддержку для U. S. O."

Командант Американських Експедиційних Військ у першу Світову Війну.

Ґенерал Першинґ, що є почесним командантом „U. S. O.", „армії поза армією" каже:

„Наш край нині занятий боротьбою на життя й смерть. Від її висліду залежить усе, що нам дороге.

„На нещастя, не всі ми можемо носити зброю. Одначе як довго кожний з нас держить високо походню свободи й сповняє свою роботу всею своєю силою, ми є суттєвою частиною обєднаного зусилля, що запевнить нам остаточну перемогу.

„Концентруючи свою увагу на ці безпосередні цілі, одначе, ми, що осталися дома, не сміємо забувати тих, що їх покликано вести війну за нас. З кінцем цього року, чотири мільйони американців будуть під зброєю. Для нас вони віддали свої становища, свій дім, а може й своє життя. Якіб ми жертви для них не робили, ми все ще не можемо зробити стільки, кілько треба.

„Ось чому я кличу вас стати капітанами в U. S. O., цій „Армії поза Армією й Фльотою".

„Жертвуючи на U. S. O. на піддержання добробуту й „моралі" серед наших воюючих сил, ви служите теж свому краєві в його найтяжчу годину потреби".

Командант U. S. O.

Едді В. Рикенбекер, командант U. S. O., „Армії поза Армією й Фльотою", каже:

„В остаточній аналізі не літаки й не танки, не кораблі й не гармати, але люди, котрі в ній воюють, виграють війну. Це значить, люди з високим боєвим духом.

„Щодо наших власних вояків, взявши під увагу американців такими, якими вони є, такий боєвий дух спирається передусім на свідомости, що їх народ, там дома, за них памятає.

„Кромі багатьох посередних добродійств, U. S. O. дає нашим воякам і морякам живий доказ, що народ дома не лише одобрює ці жертви, які вони поносять, але жизненно цікавиться їх щастям і життям-буттям. Поза це американець-вояк нічого не жде.

„Памятайте про це, а я певний, що ви не лише приступите як передовики, але будете виконувати по найкращим своїм силам цей конструктивний плян цивільної воєнної діяльности, що її влаштовує U. S. O., „Армія поза Армією й Фльотою".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬК[І] КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТ[Е] ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВ[І]ТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛ[А]!

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

Відкриття Українського Громадського Дому в неділю, 14. червня випало надсподівано гарно під кожним зглядом. В часі коли тяжко тепер зібрати сотню людей разом і то в так великому українському осередку, яким є місто Шікаґо, треба ствердити, що в отворенню цеї нової української громадської станиці взяло участь тисячу людей. Розуміється не всі були на бенкеті, не всі на забаві чи концерті, бо одні приходили, інші відходили.

Отже серед повного завмертя українського громадського життя в нашому місті, відкриття Громадського Дому це немов блискавка, що пробиває тьму, прояв про який варто дещо більше написати.

У неділю, 14. червня, у „День Прапора", наші люди взяли масову участь в поході, що тревав 14 годин, і в параді на „Полі Жовніра", де промовляли визначні державні мужі міста, стейту і федерального уряду.

По програмі на „Полі Жовніра" в 4 години пополудні зачалася програма „Отворення".

До столів засіло 225 людей, ріжних знаних наших громадян з Шікаґо, Гарвей, Іст Шікаґо, Гемонд, Сісеро, Цілу церемонію зачато американським гимном, що його співав Український Жіночий Хор під орудою п. Бенецького. По вступнім слові голови корпорації Громадського Дому, головного радного У. Н. Союзу Тараса Шпікули, о. канонік Сімнович зачав бенкет молитвою довшого укладу, якої звичайно уживається при того роду підприємствах. Старенький сивоволосий канонік, котрому вже мабуть недалеко до вісімдесятки, це український греко-католицький священик, якого ще можна світським людям в нашому районі запросити на того роду підприємства, яке мала наша громада в день 14. червня, а який не відмовиться послужити громаді. Нажаль інші українські священики не беруть участи в народних підприємствах, якщо вони не є на парохіяльному городі або поза церковно-парохіяльними обікаціями.

В концертовій програмі взяли участь самі свої союзовці, безплатні сили аматорські, деякі з них як от панна Ганьюк, що все гарно співає, вже з іменем, а деякі як от 8-літній Мирон Куропась, ще невиразний пяніст, але замісць кланятися добрим силам, просити та й ще платити, заповнено програму, чим було можна з тим самим ефектом, бо розумні люди зрозуміють і не подивуються.

Окремий реферат присвячений генералові Мек-Артурові і Американському Прапорові мав головний контрольор У. Н. Союзу адвокат Роман Смук. Касовий звіт корпорації здавав касієр п. Микола Батюк.

Святочне слово з нагоди так важного шікаґовського народного підприємства мав головний предсідник У. Н. Союзу п. Микола Мурашко.

Він підчеркнув вагу українських народних домів в організаційному життю У. Н. Союзу, згадав про перших українських піонірів в рядах У. Н. Союзу, про місцевих союзових ветеранів по наших союзових осередках, що то все були готові служити У. Н. Союзові і українській ідеї взагалі. Бесідник переживав те про що говорив і в одному місці його добре підібраної промови в його очах станули йому сльози... Лише мінута і він знова докінчував присутним найбільшу українську історію української імміґрації в Америці — історію У. Н. Союзу. Приявні переживали рівнож з головним предсідником цю коротку в літах та довгу в подіях картину українського організаційного життя в Америці, і як він скінчив оплескували його дуже довго.

Промовляли ще інші союзовці: д-р Мирослав Сімнович, адвокат Богдан Пелехович, Олена Шел з Іст Шікаґо та секретар 106. відділу У. Н. Союзу п. Г. Дацьків, що мав кінцеве слово в концертовій програмі. Менаджер Дому п. Дмитро Максимюк представляв початки існування корпорації дому і ті трудноші, які має кожний менаджер українських народних домів.

На підприємство загостив рівнож стейтовий сенатор з Савт Бенд, Індіяна, Іван Ґонас, який є українського (ще точніше лемківського) походження. Він прийшов на це народне торжество в супроводі свого шваґра п. д-р Павла Канчіра і дуже гарною лемківсько-українською мовою промовляв та бажав успіхів. Оба згадані шваґра п. д-ра Павла Канчіра емство несподівано і обіцяли фінансову поміч такій добрій українській інституції.

Неприємну справу, а саме „промову до збірки", взяв на себе в останній хвилі дописувач. Неприємну тому, що так звичайно кажеться „який бесідник — така збірка", отже справа дуже ризиковна. Люди і організації зложили свої щедрі жертви на Дім, про що оголоситься в касовому звіті корпорації.

Загально ціле підприємство вважають люди сукцесом. Молоді на забаву приїхало зо всіх сторін дуже багато. Перший раз була молодь з Пулман, Ілл., а були і з Келумет Сити, Ґері, Гемонд, Рівер Ґров. Були привітні телеграми і листи.

Навіть секретар 103. відділу У. Н. Союзу, п. Теодор Барсук з Мілвокі, прислав побажання, а бувша головна радна У. Н. Союзу з далекого Клівленду, пані Степанія Паливода, прислала привітну телеграму.

Можна ще багато писати про перебіг цеї союзової церемонії, можна ще вичисляти людей, союзовців і інших. Та це все можна збути одним реченням, а іменно: Та сама всюдиприсутна публика, що все ходить на українські підприємства, прибула численно і на Відкриття Українського Громадського Дому в Шікаґо.

Українські радіові програми в нашому місті не багаті. Навіть самі властителі згаданих програм мусять признати, що програми їх бідні, не мають музичного вивінування, якеб відповідало величині українсько-американської громади в Шікаґо. Отже не з їх вини, а з вини самих українців, що не дбають за свої програми, не оголошуються досить. А з боку власників програм можнаб дістати чужих оголошень більше, які заплатили би львину частину видатків. Певна річ, що це не легка справа дістати чужі оголошення, але є українські радіові програми в Америці, що їх дістають, і їх програми дійсно варто послухати. Щоби не говорити лише так на вітер, наведу конкретний приклад — Дітройт. Радіові програми п. Шустакевича в Дітройті. Як за справу возьмуться люди, що мають час і знання і вкладуть в них ціле своє я, то вони виплачуються фінансово і приносять добру славу українському імени.

Та Шікаґо не має щастя до своїх програм. Довші літа клопотався одною радіовою годиною п. Семочко. Робив він усе, що було в його силі, мав добрих місцевих артистів, добирав добрі рекорди, мав дещо чужих оголошень та вдержати фінансово не міг і недавно тому покинув справу. Другим чоловіком, що все виринав і потапав в радіовім бизнесі, був Іван Музика, що минулого тижня пішов до війська. В сього не було ні артистів, ні чужих оголошень. Не було навіть доброї англійської або української мови. Чомусь таке є переконання в деяких наших людей, що всякий може бути радіовим анонсором, так, як колись думали деякі люди у нас, що всякий, що вміє писати, може бути редактором. Оголошує, наприклад, чоловік похорон батька і в ньому іменем померлого дякує всім, що прийшли на його похорон, дякує навіть своїм синам, внукам і т. п. І це все ломаною українською мовою. Того роду радіо-надачі не приносять нам користи і не будують нашого імени серед чужих. Навідворот, шкодять, бо подумають люди, що серед шікаґовських українців нема навіть чоловіка, який надавався би на анонсера. Добре, що цю програму перебрав тепер о. Кирстюк, парох православної церкви, який зовсім певно вивяжеться з цеї справи краще.

Є ще у нас радіова програма, якою завідують українські жінки, а іменно: пані Шкраба, Костів і Кульпак. Хоч година ця має недостачі з артистичного боку, то зате треба ствердити, що мови, англійська і українська, є бездоганні.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛІ В ІРЛЯНДІЇ. Ця світлина, переслана радіом з Лондону, представляє два американські нищителі, привязані до нової американської фльотної бази в Лондондері, в Північній Ірляндії. На першому пляні можна бачити американських і британських моряків на братерській розмові на одному з тих кораблів.

УКРАЇНЦІ - МОЛОДА ЧИ СТАРА НАЦІЯ?

(Докінчення зо сторони 2-гої)

державу та діставши від панування наїзника, ті народи не переставали признавати себе чимсь окремим, але духово ще більше споєним; вони ждали тільки хвилини, щоб стати знов державною нацією.

Не диво проте, що слово **нація означає тут людей, що у них є в першу чергу спільне історичне минуле, звичайно спільна мова, часто спільна релігійна культура, спільна побутова культура (звичаї, ноша, спів, то що).** Річ ясна, що те душевне споєння членів одної нації анбо народу дуже цінке, бо душевне ще й скріплене тугою стати державною нацією. Попарцельовані народи нерідко мають ріжну державну приналежність, але чуються одною нацією понад поведені кордони. Це є соціольоґічне розуміння нації.

Коли повстає нація у першому, а коли у другому розумінню?

Нація у першому, скажім собі американському розумінню, повстає тоді, коли якийсь гурт людей творить собі державу. Американська нація повстала 4. липня 1776. року, коли стейти Північної Америки, до того англійські кольонії, відірвалися та утворили незалежну державу. Хто так хотівби розуміти слово „нація", то українська нація повстала тоді, коли повстала перша в історії відома українська держава, себто біля 850 по Христі року, себто на 800 літ скорше як це до вірування подається деким українсько-американській громаді тай в інформативних ціллях не-українцям. Думаю теж, що 1100-літної нації не можна зачисляти між молодих.

Колиж повстає нація у другому, скажім собі середноевропейському розумінню? Звичайно тоді, коли якийсь гурт людей стає себе вважати окремою, солідарною, душевно споєною громадою, окремою від своїх сусідів, байдуже у власній чи чужій державі. Колиж український нарід став вважати себе окремою громадою, ріжною від своїх сусідів в першу чергу від москалів та поляків? По думці українських дослідників таке почування спільноти українських людей та окремішности від москалів та поляків дасться уже напевно ствердити в 12. столітті, по думці деяких навіть ще скорше вже в 11-му столітті, атже далеко теж перед 1648 роком, себто перед повстанням Б. Хмельницького.

Про стислий звязок між українським державним народом 10. чи 11. століття та українським народом ще перед зривом Б. Хмельницького виразно говорить Касіян Сакович, ректор київської богоявленської школи (1622). Про духову лучність членів одної нації та про зовнішні критерії приналежности до української нації говорить його сучасник М. Смотрицький. Замітне, що останній розуміє українську націю як цілість всіх українських людей, а не тільки частину — наддніпрянських козаків.

Якнебудь хто розумівби слово „нація", українці не є молодою, але старою історичною нацією. Це нині однозгідний погляд усіх українських дослідників.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Історичний День.

Заходом країнської Православної Громади в Дітройт, відбувся 21. червня в Аркадія Парку треторічний Український Національний Мілітарний День в честь Американської Армії. Цей день буде записаний в серцях українського громадянства, як такий, якого ще не було в історії дітройтської громади, бо в тому Дні взяли участь всі українці разом з американцями.

В годині 11:15 рано зачалась програма піднесенням Американського Прапора лейтнантом маринарки Ґералдом Стогл при співучасти вояків Американської і Канадійської Армій. Коли о. Бойко прийшов до престола, щоб зачати Службу Божу, приступила делегація від американських ветеранів з першої Світової Війни і вручила йому гарний американський прапор як дарунок за його працю для американських інвалідів-ветеранів з першої Світової Війни. О. Бойко подякував ветеранам і заявив, що він уважає цей прапор дарунком не тільки для нього, але для всіх українців в Америці, котрі теж боряться під тим прапором за самостійність Америки.

Між людьми, приявними на Службі Божій, були: секретар стейту Генрі Келей, лютенент-ґовернор Френк Морфі з дружиною, суддя Гомер Форґесон з дружиною, пані Додлей Гей, републікен нешонал Комітівумен, судді: Петрік О'Брайн, Доналд Вен Зойл; касієр міста Дітройт, Алберт І. Кобо. Джордж Адді секретар-касієр від Ю. А. В. С. Ай. О. Вілям Торф, від А. Ф. оф Л.; Генри МекДоналд, від мілк трост; Д. С. Вінтерс з Шікаґо від Сітізен фор Вікторі.

По Службі Божій відслужено панахиду за упавших вояків в цій війні і посвячено медалі, котрі роздав на вічну памятку о. Бойко воякам з Американської і Канадійської Армії. При тій нагоді о. Бойко виголосив в англійській мові проповідь, згадуючи запорозьких козаків, як вони сотки літ тому боронили України перед азійською навалою. Проповідник перейшов важніші події з української історії, підчеркуючи українські жертви за свободу України. Неправдою є, що українці тільки хочуть заступити одного деспота другим. Українці по цілому світі мають надію на Атлянтійський Чартер, котрий обіцює свободу всім народам.

Американські достойники в своїх промовах радили українцям, аби не впадали на дусі й не тратили надії; а прийде час, що розірвуться залізні кайдани на Україні при помочі американської збройної сили.

Українське громадянство показало свою свідомість й національну єдність, бо тисячі прийшли звеличати це національне демонстраційне свято.

Присутний.

СТРАТИ БІЛЯ СЕВАСТОПОЛЯ

Німці подають свої підсумки відносно німецьких втрат біля Севастополя. Німецькі кола говорять, що німці біля Севастополя втратили лише 24,000, в тім лише 4,337 в убитих, а 1,591 пропавших. Совєтські кола подавали, що німці біля Севастополя втратили 150,000 війська, в тім щонайменше 60,000 в убитих. Совєтські кола також говорять, що Севастополь цілковито зник з обличчя землі. Із двацять кілька тисяч мешканців залишилось може сто людей. З будинків залишилось лише вісім, які можна булоб ще направити. Решта лише руїни, яких ледви, чи виплатиться коли небудь відбудовувати.

ВИСОКІ ІДЕАЛИ...

(Докінчення зо сторони 2-гої)

цинізмом, більш замаскованим розбоєм, більш рафінованою брехнею, тільки справжньою святою вірою у високі справедливі ідеали і сумлінним придержуванням тих ідеалів, без ніяких компромісів. Компроміс можна робити в якійсь політичній програмі. Але компромісу не можна робити з сумлінням.

Шарльота Перкінс Джільман.

Праматери

Я сиділа на березі дитячого ліжечка — передо мною лежав у глибокому сні мій однорічний синок, цілий рожевий зі сну. Мої очі любувалися ним, мої думки зрнпали над ним. Через мою голову пересувались спогади і думки-картини.

Чи це не вчора моя дитина прийшла щойно на світ, чи не вчора вона була такою дрібонькою, безпомічною крихіткою? І я не зглянуся, як виросте з неї жвавий хлопець, поставний юнак, дорослий мужчина... І не буде вже моєї малої дитинки, вона перестане існувати, відійде від мене назавсіди!

Я думала про ті всі інші матері, від яких теж відходять їхні діти, виховзуються їм з рук з дня на день: ростуть і йдуть у світ. Який жаль, що ми матері — не зважаючи на нашу любов.— не можемо затримати при собі наших дітей!

Перед моїми очима я побачила міліони діток на цілому світі: білі і чорні, жовті і брунатні, я бачила, як їх люблять і голублять міліони матерей. Вони розвиваються як пуп'янки, розцвітають мов квітки,— кожного дня, кожної години, кожної хвилини, і на цілому земному глобі з тих людських пупянків розвивається людське життя. В коротких тижнях, місяцях і роках пупянки прибірають іншу постать, вони стають хлопцями і дівчатами, а згодом чоловіками і жінками.

Цей вічний процес народин і життя, це безупинне дозрівання, що відбувається рівночасно в міліонах дітей, прибрали для мене форми одної дитини. Я бачила виразно, як вона відбилась на тлі вічно змінливого руху. З мягкої мряки вирннули ріжні риси обличчя, в якому блистіли глибокі, ясні, допитливі дитячі очі.

Я припала до цієї дитини цілим своїм материнським серцем. Щось глибоке і сильне, сильнише і глибше від усього, що я досі переживала, горячіше, ніж любов до моєї дитини, заволоділо мною. Я зрозуміла, що я матір не тільки моєї дитини, я почувала себе матірю всіх дітей, матірю людства — праматірю.

В мені зродилося гаряче бажання плекати цю дитину, піклуватися нею, її захищати, їй служити. Почування міліонів матерей сполучилися в мені в одно могутнє почування материнської любови до того прадитяти, яке зображало зворушливу безпомічність і повну надій майбутність міліонів дітей.

У глибоких очах дитини я читала історію людства. Я бачила батьків давних, первісних часів, як вони у своїй безпросвітності і варварстві знущалися над дітьми: я бачила дитину, яку кидала в вогонь на жертву божкам, щоби змазати гріхи батьків, я бачила як різали дитину на хвалу ідолам. На голові і ногах дитини я пізнала сліди жорстокости, я бачила діти окалічілі з вини батьківських пересудів, бачила як примушують незрілу дитину до подружжя, бачила гіндуську дитину-вдовицю на горіючій кострищі. Я бачила в старині і середніх віках дітей по тюрмах, бачила голодних і битих, бачила дітей при важкій роботі і з глибини серця вирвався мені оклик: „Де була мати?"

Тоді побіч дитини станула постать жінки-матері. Мені здавалося, що я тримаю у жмені її серце: воно боліло.

„Чому ти не оборонила дитини перед тими всіма муками?"

Вона заломила в розпуці руки і на своє оправдання сказала: „Я любила мою дитину".

„Любила, любила" — повторила я з докором. „Невжеж справжня любов була би дозволила на те все, що з дитиною робили, чи любов не повинна була захистити дитину?"

Вона відповіла: „Якже я це мала зробити? Я могла жертвувати тільки любов; я не мала нічого більше. Не мала знання, ні волі, ні сили. Я не могла захистити дитини, я могла тільки любити, служити і страждати".

В часі нашої розмови гляділи на мене непорушно глибокі очі дитини — я чула теж і її біль.

Нагло картини минувшини щезли, передо мною лежала теперішність. Одним поглядом я обкинула цілу земну кулю і всюди побачила я матері, які люблять, служать і страждають, які ще й сьогодні не мають знання, ні волі, ні сили, які ще досі не мають спромоги захищати, боронити, проводити.

А довкола дитини стояли злі духи, готові на неї кинутися, грізні, небезпечні: недуга, нужда, насильство, війна. З усіх сил я крикнула до матері: „Борони своєї дитини!" Але у відповідь з уст жінки я почула тільки стогін, а коли йому ліпше прислухалася, я пізнала, що цей стогін виривається з горла міліона матерей, з яких кожна зокрема скаржилася в безнадійній розпуці над недолею власної дитини.

„Моя дитина померла" — стогнала одна і зaридала.

„Моя є калікою" — жалувалася друга і зaридала.

„Моя загибає у фабриці" — сказала третя і зaридала.

„Моя є на шляху до злочину" — сказала четверта і теж зaридала.

Тоді я закричала до них: „Жінки, матері, таж вас міліони! Вам треба тільки хотіти, а здобудете знання, волю і силу та зможете захистити, вирятувати ваших дітей!"

Картини померкли. Щезла прадитина, за нею розвіялися в мряці міліони дітей, мов зівяле листя на вітрі. Передо мною лежала знову тільки моя власна дитина, ще все у глибокому сні. Розплилася теж постать праматері, а за нею ті всі мами, які люблять, служать і страждають. Я лишилася сама з моєю дитиною.

В моому серці залишилася пустка, яку годі було заповнити. Я взяла на руки мою дитину, пригорнула її до свого серця, але я не могла загладити нестерпного почуття пустки. Бо я побачила була прадитину, полюбила її, зрозуміла її муки.

„Моя дорога дитино"—сказала я до мого синочка — „я хочу тебе любити, тобі служити, тебе плекати, дбати за тебе, тебе охороняти! Але цього не досить! Стихійна, примітивна мати не вистачає, мати-рабиня не вистачає, малодушна еґоїстична мати не вистачає і саможертвенна мати теж теж не вистачає. Дитині треба не тільки любови і посвяти, вона потребує матерей розумних, освічених і сильних, вона потребує материнства в значінні свідомої суспільної сили".

Перекл. **М. Р.**

АРЕШТОВАНИЙ ҐЕН. ФРАНКОМ. — Ґенерала Ґонсаля де Ляно, команданта південної армії підчас еспанської громадянської війни, арештовано в Малязі за ворожнечу до Гітлера.

ВИХОВНА КАМПАНІЯ УРЯДУ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ ПРО ЦІНОВІ РЕҐУЛЯЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд цивільної оборони зорганізував 50,000 жінок-добровольців, які поведуть у пятьох східних стейтах і Дистрикті Коломбія триденну кампанію за освідомлення подрібних торговців про зарядження уряду адміністрації цін про ціни. Ці жінки будуть відвідувати купців, повчати їх про цінові зарядження та будуть роздавати їм відповідні книжочки з поясненнями всіх цінових заряджень.

Між стейтами, обнятими цим зарядженням, є: Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенія, Меріленд і Делавер.

УРЯД ЗВЕРТАЄ УВАГУ НА ПОТРЕБУ ЩАДЖЕННЯ ТОВЩІВ.

ВАШИНҐТОН. — Дядько Сем незадовго зверне американським господиням увагу на потребу щадити кухонні товщі, як це він звернув увагу на потребу щадження цини з пушок і гуми. Деякі урядники навіть уважають це щадження найбільше вартісним причинком до війни.

ГОРЮТЬ НАФТОВОЗИ.—Високий стовп диму підноситься з нафтовозу Обєдинених Держав, розбитого нацистичним підводним судном десь коло побережа Флориди. Поцілений корабель незадовго затонув.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Любов, від. 45, відбудуться в неділю, 12. липня, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул., в годині 2 пополудні. З уваги на це, що багато членів через гарячий час легковажать собі плачення вкладок, заявляємо, що це не можливо робити, бо всі вкладки що місяця мусять бути відіслані на час до головної управи. Тож просимо членів, щоб точно сповняли свої обовязки і не ризикували, бо за нікого вкладок не вільно платити з каси відділу. Є інші важні справи, тож просимо членів прийти на означений час. — Гр. Грицишин, предс.; Антін Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 11. липня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження відносно нашого обовязку супроти нашої Батьківщини, її Армії ю Флоти. Взиваємо всіх членів вирівнати свої членські вкладки на час, бо в противним разі тих членів, котрі не повинуються приписам статуту, буде суспендовувати. — Е. Ляхович, предс.; М. Близнак, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 12:30 зполудня, в гали А. У. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Взивається всіх місцевих і позамісцевих членів прийти і вирівнати свої залеглости, бо Тов. каса більше не буде посилати вкладок за членів. — За уряд: Н. Волошанський, предс.; Н. Паращак, кас.; В. Бідей, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. „Дністер", від. 361, відбудуться в суботу, 11. липня, в год. 8. ввечір, в церковній гали, 28 Іст 7. вул. Кожний член повинен обовязково прийти на ці збори та довідатися щось нового з піврічного звіту, що буде зданий контр. комісією. Закликаємо членів взятися більше за діло, а саме: приєднування нових членів, як рівнож приходити все на збори, щоб можна відбувати збори з більшою скількістю членів. Хто ще не заплатив своєї вкладки, то просимо все прийти перед зборами і вирівнати свої залеглости. — За уряд: Ст. Ковальчук, предс.; Вол. Павлів, рек. секр.; П. Кучма, фін. секр.; І. Галичин, кас.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 12. липня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо це піврічні. Буде справоздання уряду. Взиваємо довгуючих членів заплатити свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Піврічні збори Бр. Вас. Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 2:30 пополудні, в Українськім Домі на Іст Сайд, 3161 E. 93 St. Обовязком кожного члена є бути на зборах, бо є важні справи до вирішення. Також буде справоздання фінансове за пів року, справа пікніку і збирання членських вкладок. Ті, що ще не взяли своєї дивіденди, зволять прийти і взяти свої чеки. — Секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 7:30 ввечір, в церковній гали, 35 Варен ул. Просимо членів прийти на ті збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. — За уряд: В. Карпів, предс.; Гр. Монастирський, кас.; Т. Соколовський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Піврічні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 12. липня, в 12. годині вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. На зборах здаватимуть звіти за останніх 6 місяців уряд і контр. комісія. Будемо вирішувати важні справи. Тому просимо всіх членкиць і членів чисельно зійтися на піврічні збори в означеному часі. — Ф. Васильовський, предс.; М. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

ВЕСТБУРИ, Н. Й. — Піврічні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, відбудуться в суботу, 11. липня, в год. 8. ввечір. З огляду на те, що є дуже важні справи до полагодження і буде касове справоздання, приявність кожного члена є конечна. — К. Дідух, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 241, відбудуться в суботу, 11. липня, в 7. годині ввечір, у церковній гали на Ґерріс Еве. Просимо членів прийти на час, бо будуть важні наради. — За уряд: Йосиф Галонишка, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори відділу 312. відбудуться в пятницю, 10. липня, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів і членкиць прийти на означений час, щоб не сидіти до пізної ночі. — За уряд: С. Туз, предс.; С. Завадовський, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 12. липня, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул., в годині 1:30 пополудні. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Буде справоздання контр. комісії за минулих 6 місяців. — За Уряд: Василь Холевка, предс.; Іван Заблоцький, секр.

ВІЛІНҐ, В. ВА. — 56-тий відділ повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 12. липня в год. 5. пополудні в галі церковній. Важні справи до полагодження, а також звіт контролі за перший півpік. Всі члени мають явитись; неприявні будуть карані згідно з ухвалою. — І. Ковальчик, предс.; П. Вітенко, кас.; М. Медвідь, секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в пятницю, 10. липня, в годині 7:30 ввечір, в домі, де звичайно. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гуса, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Товариські збори змінено один тиждень скорше з причини парохіяльного пікніку. На ці збори кожний член обовязково повинен прийти і заплатити свої вкладки до У. Н. Союзу і Тов. Січи. Є важні справи до полагодження для добра відділу. Прошу привести знайомих, щоби їх можна вписати в члени У. Н. Союзу і Тов. Січ. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збручa, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Еве. Присутність членів на зборах є обовязкова; буде звіт контролі за півpік і інші справи є до полагодження. — За уряд: О. Запоточний, С. Ґовка, Р. Рубльовський.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 7:30 ввечер, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінґ ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб прийшли і вирівнали свої залеглости. Просимо також не забувати за приєднування нових членів, як старших так і дітей. — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться 12. липня, в годині 3. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо не тільки буде справоздання уряду і контр. комісії з пів року, але будуть важні справи до вирішення. Рівнож проситься довгуючих членів вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Балюх, предс.; Василь Дригинич, кас.; Андрій Яричевський, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкиць, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в гали церковній, в годині 2. пополудні. Просимо всіх прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Буде справоздання контролі за 6 місяців. Тому обовязково всі членкиці мають бути на цих зборах. Приведіть із собою своїх знайомих, а ми їх радо приймемо до У. Н. Союзу і Сестрицтва. — За уряд: Катерина Олексин, предс.; Настазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 23. червня 1942 помер у 45. році життя, по тяжкій і довгій недузі,

ВАСИЛЬ ВЕНС,

член У. Н. Союзу і Бр. Василія Великого, від. 364, в Клівленд, Огайо.

Покійний родився в Мостах Великих, пов. Жовква, Західня Україна. Був щирим патріотом і жертводавцем, за що Його всі шанували й поважали. До Союзу приступив в 1922. році.

Похорон відбувся 26. червня при участи членів Братства, кревних і знайомих з української прав. церкви св. Володимира. Промову над гробом виголосив О. Е. Малицький, споминаючи заслуги Покійного та завзивав тих, що ще не є членами, вступати громадно до У. Н. Союзу.

Тлінні останки похоронено на Brooklyn Hts' Cemetary.

В. Й. П.!

Іван Сподар, секр.

ТАРЗАН, ч. 596. Розпучливий крик.

Ґуйон разом зо своїми товаришами поплив другого дарабою в інший бік. Він висів на березі і удався над скалу, під якою був тунель смерти.

Станувши над входом до тунелю Ґуйон кричав з усієї сили: „Зеля, Зеля!" Але Зеля не відповідала. Поправді, він сам не сподівався відповіди.

Він уважав їх пропащими. Та втім він проти сподівання почув слабий голос з нутра гори. „Вона живе, вона живе!", закричав Ґуйон радісно.

Але знов хвилева радість обернулась в смуток. Він розумів, що вона, хоч жива, не може видістатись із того тунелю смерти.